

Кільченко Алла Віленівна,

науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем
Інституту цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ,
allavk16@gmail.com,

Шиненко Микола Андрійович

зав. сектору мережних технологій і баз даних відділу відкритих освітньо-наукових
інформаційних систем Інституту цифровізації освіти Національної академії педагогічних
наук України, м. Київ, nikshin2009@gmail.com

Шимон Олександр Миколайович,

молодший науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних
систем Інституту цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України,
м. Київ, shimon@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВКЛЮЧЕННЯ НАУКОВИХ ЖУРНАЛІВ ДО МІЖНАРОДНОЇ БАЗИ ДАНИХ WEB OF SCIENCE

Нині для наукової спільноти актуальною є проблема щодо формування системи *оцінювання ефективності наукової роботи* як окремих учених, так і організацій, у яких вони працюють [1]. В основі цієї системи закладено наукометричні показники, серед яких основним є *індекс цитування* публікацій у виданнях. Журнали тут мають ключове значення, тому важливим для вибору публікації статті є їх рейтинг. Для визначення в ньому місця видання застосовується *імпакт-фактор* (ІФ) – один із найбільш популярних наукометричних показників щодо оцінювання діяльності журналу.

Вперше ІФ згадується у 1955 р. у фундаментальній праці Юджина Гарфілда, опублікованій у журналі «Science». Ця метрика застосовується для аналізу публікаційної діяльності на одній з найбільших у світі пошукових платформ – наукометричній базі *Web of Science* (WoS), що містить реферативні бази академічних матеріалів з урахуванням їхнього взаємного цитування, на основі якого кожен журнал отримує окремий ІФ. З 2016 р. платформа розвивається компанією Clarivate Analytics і охоплює матеріали з природничих, технічних, суспільних, гуманітарних наук та мистецтва. Індексція журналу у

WoS свідчить про його високий статус та впливовість видання у світовій науковій спільноті. **Основними принципами** процесу відбору журналів WoS є об'єктивність, вибірковість та мінливість. Оцінювання журналів відбувається за 28 критеріями, у тому числі 24 критеріями якості й 4 імпаکت-критеріями (відбір найвпливовіших у своїх галузях журналів згідно з рівнем цитування).

Показник ІФ розраховується як співвідношення рівня цитування до кількості статей за певний період. Зазвичай – це *дворічний ІФ*. Наприклад, для розрахунку ІФ наукового журналу за 2021 р. враховується кількість статей та їх цитування за два попередні роки – 2020 р. та 2019 р. Отже, період цитування складатиме один рік – 2021 р., а публікаційний період – два роки 2019-2020 рр.

Крім дворічного ІФ, виділяють ще такі: *оперативний* (один рік), *п'ятирічний* і *десятирічний* ІФ. Застосування різних ІФ залежить від специфіки дослідницької галузі. Наприклад, для гуманітарних та соціальних наук публікаційного періоду у два роки буде дуже замало.

Мета роботи – визначити та проаналізувати особливості включення наукових журналів до міжнародної бази даних Web of Science.

ESCI – це *індекс цитування нових джерел*, що охоплює більш ніж 7800 журналів з 254 дисциплін, який введено в дію у 2015 р. ESCI є частиною Web of Science Core Collection і містить якісні публікації, що відібрані експертами-редакторами з метою дотримання суворих та передових практик на рівні журналу. Журнали, що включені до ESCI, охоплюють усі дисципліни – від міжнародних публікацій з широкою сферою охоплення до публікацій, які мають глибше регіональне або спеціалізоване охоплення. Це – понад 3 млн записів та 74,4 млн посилань на публікації, починаючи з 2005 р. до сьогодні.

Видання, що відповідають лише критеріям якості, включаються до ESCI. Журнали, що відповідають додатковим 4 критеріям, потрапляють до індексів Science Citation Index Expanded (SCIE), Social Sciences Citation Index (SSCI) або Arts & Humanities Citation Index (AHCI) залежно від своєї тематики. Якщо редакційна політика або ділова практика видавця негативно впливає на якість журналу, то редактори WoS можуть відмовити у включенні його до бази. Ці

індекси цитування не є статичними, вони постійно моніторяться і обробляються, що забезпечує знаходження журналів у відповідній базі. Якщо у журналів з ESCI підвищується рівень цитування, вони переходять у SCIE, SSCI або AHCI. І навпаки, журнали зі SCIE, SSCI та AHCI, у разі зниження їхнього рівня цитування і невідповідності 24 критеріям якості, буде виключено з WoS і переміщено до ESCI. У статей, що проіндексовані, немає гарантії, що вони залишаться в базі назавжди, бо редактори WoS можуть у будь-який момент позбавити індексу цитування видання, якщо вони не відповідають стандарту якості, етичним чи іншим критеріям, що встановлені фахівцями WoS.

Таким чином, авторам статей, які планують публікацію у наукових журналах, що індексуються WoS, можна надати деякі корисні **поради**:

- писати якісні та оригінальні наукові праці;
- ретельно аналізувати обране видання (журнал) для публікації статті з метою зниження ризиків у майбутньому непрофесійної поведінки журналу (якість матеріалу, що публікується, в тому числі й якість перекладу статей, історія проходження статтями всіх етапів публікації, різкий приріст кількості опублікованих рукописів та ін.);
- обирати журнал з реальним рецензуванням та мати у запасі термін на процес публікації від 4 місяців і більше. Краще, якщо журнал для публікації індексується одночасно у SCOPUS та WoS;
- у визначений термін доопрацювати зауваження рецензентів та редакторів.

Пошук за точними посиланнями на публікації вчених дає змогу знайти всі роботи, які будь-коли згадувалися в 74,4 млн посилань на статті в Індексі цитування нових джерел ESCI. Пошук цитованих посилань дозволяє відстежувати як будь-яка ідея, інновація чи творча робота була підтверджена, застосована, покращена, розширена чи виправлена, і виявити тих, хто цитує автора наукового дослідження в усьому світі.

Список використаних джерел

1. Наукометричні показники оцінювання результативності педагогічних досліджень наукових установ та закладів освіти / В. Ю. Биков та ін. Інформаційні технології і засоби навчання. К., 2021. № 6 (86). С. 289-312. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.4656>.